

Seeds of Growth

Kapacitní mezery a vzdělávací potřeby komunitních semenných bank a semenářství v Evropě

Posilování komunitních semenných bank a udržitelného semenářství v Evropě

ID projektu: KA210-ADU-1727BE52

Autor: Gabriele Maneo (European Coordination Let's Liberate Diversity!)

leden 2026

Úvodní setkání projektu Seeds of Growth (foto: Gabriele Maneo)

**Funded by
the European Union**

Financováno Evropskou unií. Vyjádřené názory a stanoviska jsou názory a stanoviska autora(ů) a nemusí nutně odrážet názory a stanoviska Evropské unie ani Domu zahraniční spolupráce (DZS). Evropská unie ani poskytovatel grantu za ně nenesou odpovědnost.

O projektu Seeds of Growth

Seeds of Growth: Posilování komunitních semenných bank a udržitelného semenaření v Evropě je projekt Erasmus+ KA210-ADU, který realizují Semínkovna (Česká republika), European Coordination Let's Liberate Diversity! (EC-LLD, Belgie) a SEED (Lucembursko). Projekt trvá 16 měsíců, od 1. 9. 2025 do 31. 12. 2026.

Projekt podporuje semenaření a rozvoj komunitních semenných bank (CSB) jako komunitních struktur, které přispívají k uchovávání, udržitelnému využívání a šíření lokálně adaptovaných a rozmanitých semen v evropských potravinových systémech.

3 partneři Semínkovna, EC-LLD a SEED přinášejí ukotvení v jednotlivých zemích i napojení na evropské síť.	16 měsíců Projekt probíhá od září 2025 do prosince 2026.
3 propojené výstupy CSB Labs, Seed Knowledge Hub a výměnné aktivity vycházejí z této analýzy.	1 praktický cíl Využití data o mezerách ve znalostech, bariérách a vzdělávacích preferencích k nastavení podpory rozvoje kapacit.

Proč analýza vznikla

Analýza kapacitních mezer mapuje současnou úroveň znalostí, vzdělávací priority a bariéry zapojení mezi semenáři, správci CSB, semínkovými knihovníky, zemědělci, pedagogy, výzkumníky a dalšími aktéry, kteří se zajímají o rozmanitost semen, jejich uchovávání a udržitelné využívání nebo se jim věnují.

Jejím **hlavním účelem** je poskytnout podklady pro navazující aktivity projektu zaměřené na rozvoj kapacit, zejména pro sérii školení CSB Labs, volně přístupný Seed Knowledge Hub a výměny přímo v terénu v rámci projektu Seeds of Growth (SoG). Kromě bezprostředních výstupů projektu chtějí zjištění této analýzy přispět také k postupné profesionalizaci práce komunitních semenných bank – tím, že pomohou vytvořit srozumitelnější cestu od neformálního semenaření a výměny semen ke strukturovanějším, udržitelnějším a sebejistějším kolektivním iniciativám.

Průzkum ukazuje silné zapojení komunitních semenářských skupin ve dvou zemích, na které se projekt zaměřuje (Česká republika a Lucembursko), a zároveň potvrzuje význam evropského rozměru projektu. Menší skupina „ostatní země“ sice není početná, obsahuje ale vysokou koncentraci zkušených správců CSB a producentů osiva – cenný zdroj praktické expertizy, který může posílit výměnu zkušeností a vzájemné učení. Výsledky ukazují silný zájem o zlepšení technických a provozních dovedností, ale odhalují i výrazné mezery v oblasti udržitelnosti a řízení CSB a velmi nízkou jistotu v orientaci v pravidlech pro sdílení semen.

Klíčová zjištění

Analýza kapacitních mezer přináší pět klíčových zjištění pro projekt Seeds of Growth i pro širší semenářskou komunitu:

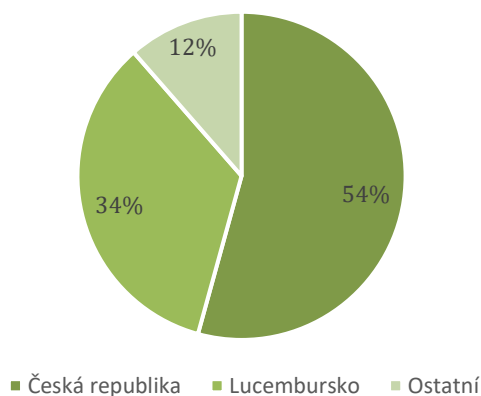
1. Mnoho respondentů už semena aktivně množí a vyměňuje. Hlavní výzvou tedy není jen osvěta, ale podpora přechodu od individuální nebo neformální praxe ke spolehlivější, dokumentované a kolektivní péči o semena.
2. Největší kapacitní mezery nejsou jen technické. Respondenti uvádějí obzvlášť nízkou jistotu ve financování a udržitelnosti, v zakládání a vedení komunitních semenných bank, ve spolupráci s výzkumnými institucemi a v orientaci v právním rámci sdílení semen.
3. Právní nejistota je zásadní bariéra. Většina respondentů se v pravidlech a předpisech pro sdílení semen necítí jistě. To potvrzuje potřebu praktických, srozumitelných a netechnických vodítek: co je možné, kde je namístě opatrnost a kam se obrátit pro další podporu.
4. Vzdělávací potřeby se mezi zeměmi liší. Česká republika vykazuje silnou latentní poptávku a širokou komunitní základnu, ale málo zkušeností s formálním vedením CSB. Lucembursko má vyváženější, prakticky orientované publikum, zatímco mezi respondenty z ostatních evropských zemí je vyšší podíl zkušených správců CSB a producentů osiva.
5. Kombinovaný přístup ke vzdělávání dává smysl. Praktické workshopy, online kurzy, webináře, tištěné příručky i vzájemné učení získaly výrazný zájem. Projekt by tedy měl formáty kombinovat, ne sázet na jeden jediný model.

Metodika ve zkratce

Analýza kapacitních mezer proběhla formou online dotazníku o 19 otázkách, dostupného ve 4 jazycích (angličtina, čeština, němčina, francouzština), s odhadovanou dobou vyplnění 5–7 minut. Sběr dat probíhal od října do prosince 2025 a přinesl 140 kompletně vyplněných odpovědí.

Dotazník se šířil přes partnerské sítě, newslettery, sociální sítě a komunitní skupiny zaměřené na semena. Do analýzy byly zařazeny pouze kompletně vyplněné dotazníky. U několika otázek bylo možné zvolit více odpovědí, procenta proto vyjadřují podíl respondentů, kteří danou možnost zvolili, nikoli vzájemně se vylučující kategorie.

Vyplněné odpovědi podle regionů

Zjištění jsou uvedena souhrnně a zároveň rozdělena podle geografie do tří skupin: Česká republika (n=76), Lucembursko (n=48) a ostatní evropské země (n=16).

Rozložení ukazuje silný dosah ve dvou zemích, na které se projekt zaměřuje, což odpovídá národnímu ukotvení partnerů. Podskupina „ostatní země“ je sice menší, signalizuje ale širší evropský zájem a tvoří relevantní základ pro výměnu zkušeností a sdílení know-how na evropské úrovni.

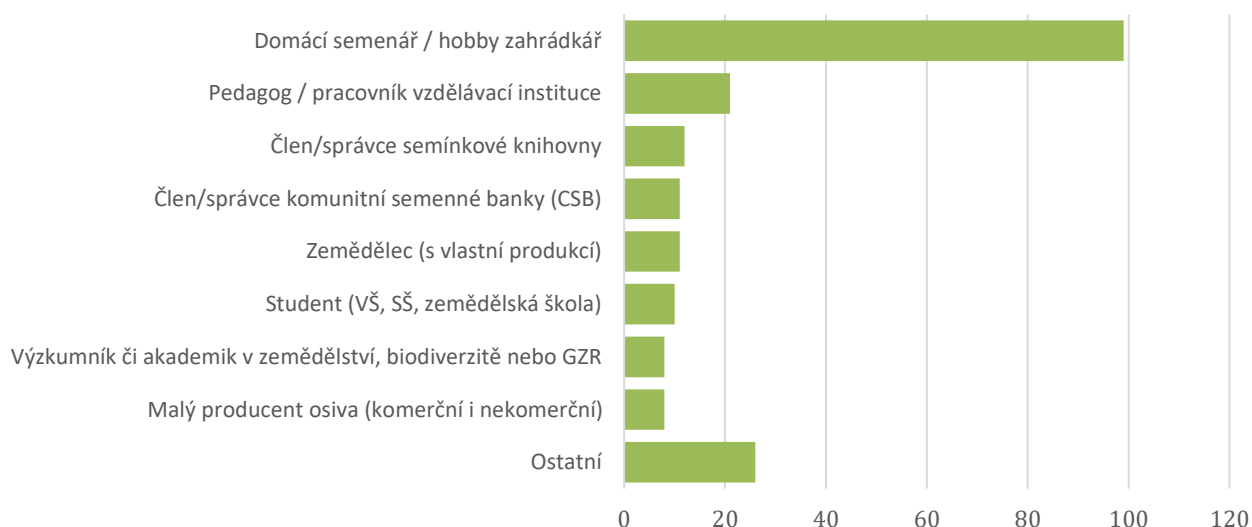
Analýza je popisná a vychází z kompletně vyplněných dotazníků. U několika otázek bylo možné zvolit více odpovědí, procenta proto ukazují podíl respondentů, kteří danou možnost zvolili.

V této zprávě označuje pojem *semínková knihovna* především dostupná komunitní místa nebo iniciativy, kde si lidé mohou semínka sdílet, vyměňovat nebo je získat, často se vzdělávacím a osvětovým přesahem. Semínkové knihovny mohou fungovat při knihovnách, školách, komunitních centrech, spolcích nebo v neformálních skupinách. Pojem *komunitní semenná banka* označuje strukturovanější kolektivní iniciativu zaměřenou na uchovávání, regeneraci, dokumentaci a šíření semen, s větším důrazem na kvalitu semen, jejich původ, skladování, správu a dlouhodobou udržitelnost. V praxi se oba modely mohou prolínat. Semínková knihovna může být prvním krokem k strukturovanější komunitní semenné bance a obě hrají důležitou roli v posilování rozmanitosti semen, zapojení komunity a semenářských znalostí.

Kdo odpovídal?

Dotazník oslovil především prakticky zaměřené publikum. Největší skupinu tvoří domácí semenáři a hobby zahrádkáři, což potvrzuje silnější zapojení začátečníků a komunitní praxe. Menší, ale významné skupiny tvoří pedagogové, členové a správci semínkových knihoven, zemědělci, členové a správci CSB, studenti, výzkumníci a malí producenti osiva.

Role respondentů (n)

Tři profily respondentů

Tři geografické skupiny mají odlišné profily respondentů. Na těchto rozdílech záleží – ukazují na různé vzdělávací potřeby i různé příležitosti pro vzájemné učení v rámci projektu.

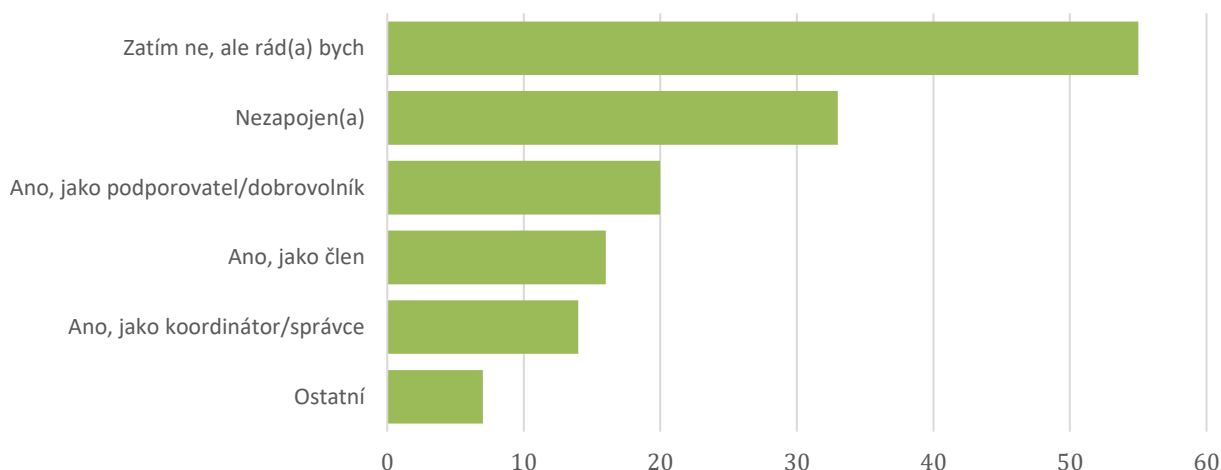
Česká republika	Lucembursko	Ostatní země
Silná základna hobby semenářů; viditelný vzdělávací segment; nejvyšší latentní poptávka po zapojení; velmi málo zkušeností s vedením CSB.	Podobný hobby a praktický profil; pestřejší a hůře zařaditelné role; vyváženější míra zapojení; silná preference praktického učení.	Menší, ale specializovanější skupina; vysoký podíl správců CSB a producentů osiva; silnější provozní a legislativní zkušenost; cenný zdroj pro vzájemné učení.

Skupina „ostatní země“ je menší a nelze z ní dělat obecné závěry, obsahuje ale vyšší podíl zkušených praktiků. Díky tomu je užitečná jako zdroj případových příkladů, reflexí z praxe a podnětů pro vzájemné učení.

Zájem je vysoký, zapojení zatím omezené

Největší skupina respondentů zatím není zapojená do komunitní semenné banky ani semínkové knihovny, ale ráda by byla. To naznačuje výraznou potenciální poptávku po úvodních vodítkách a jasných cestách k zapojení. Zároveň je v průzkumu aktivní jádro podporovatelů, dobrovolníků, členů a koordinátorů či správců.

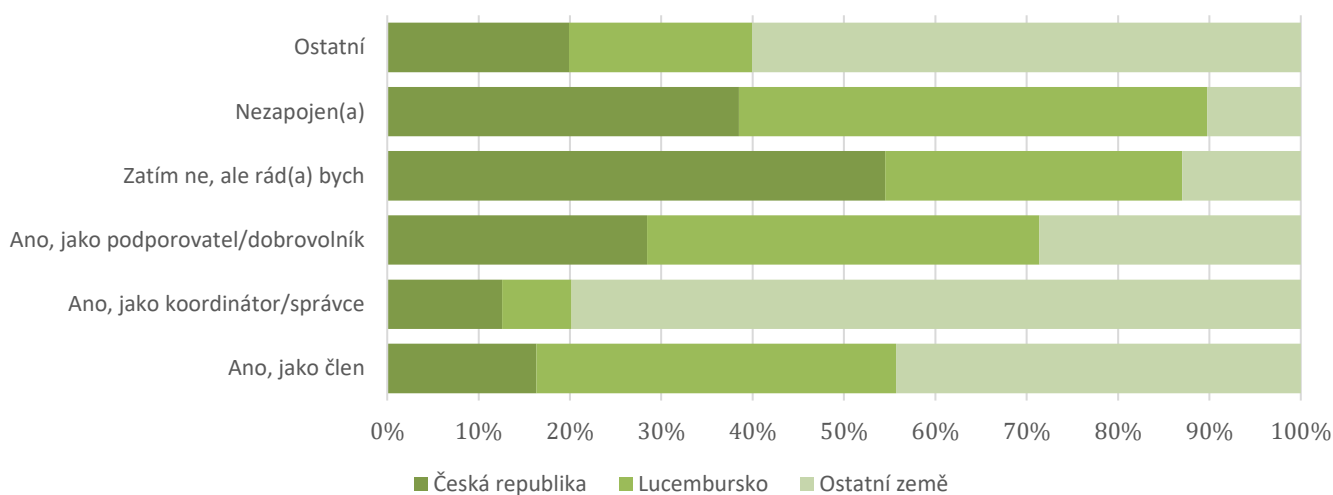
Zapojení do CSB a semínkových knihoven

Zapojení podle zemí

Míra zapojení se mezi zeměmi liší. Nejsilnější latentní poptávku vykazuje Česká republika. Lucembursko ukazuje vyváženější poměr mezi nezapojením, zájmem, členstvím a dobrovolnictvím. Skupina „ostatní země“ je výrazněji vedená lidmi v koordinačních rolích – navzdory menšímu vzorku přispívá nepoměrně vysokým podílem koordinátorů a správců.

Zapojení podle zemí (% respondentů)

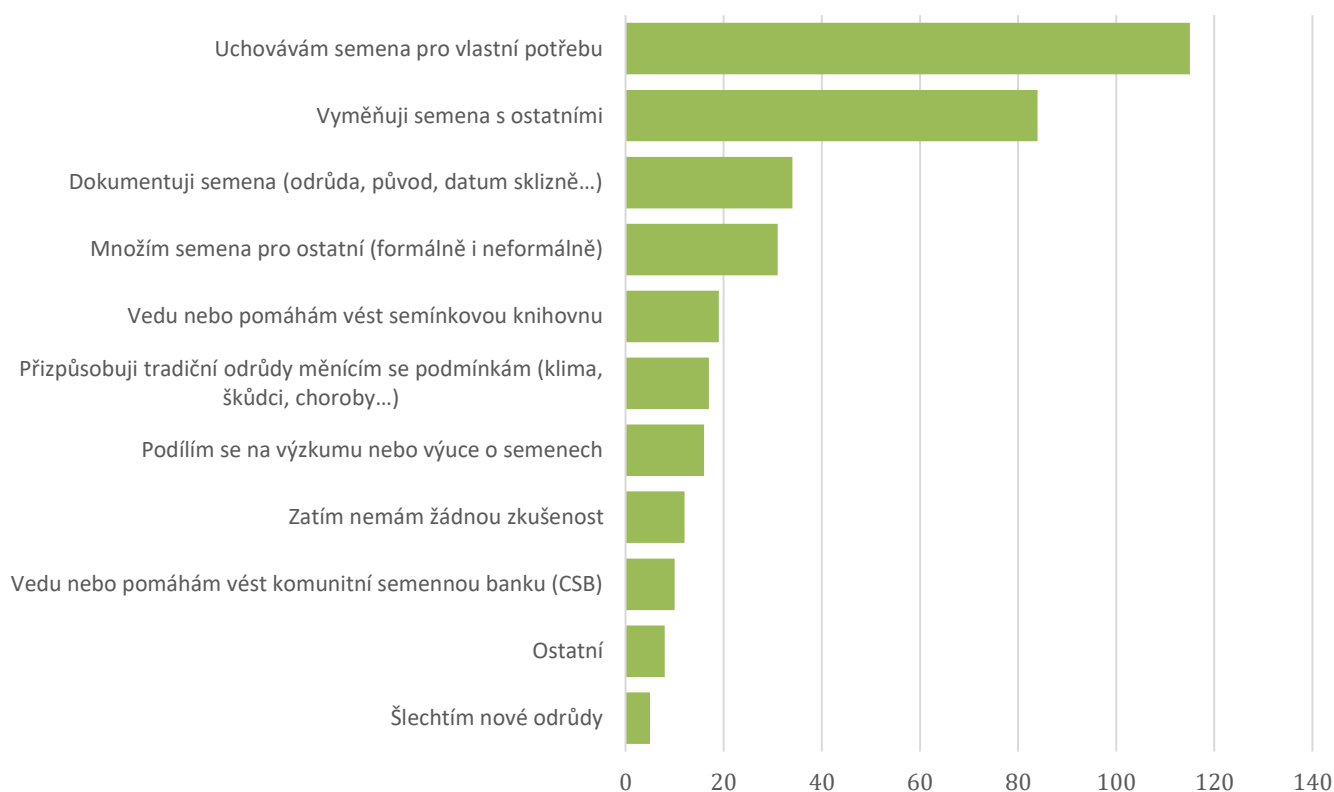
Zjištění ukazují, že potřeby zapojení se mezi zeměmi liší. V České republice je prioritou proměnit silný latentní zájem v účast, a to skrze jasné vstupní body a srozumitelnou orientaci. V Lucembursku je namístě posilovat cestu od členství a dobrovolnictví k trvalejšímu zapojení. Respondenti z ostatních zemí sice nejsou početní, představují ale cenný zdroj

pro vzájemné učení, protože je mezi nimi vyšší podíl lidí, kteří se už podílejí na koordinaci CSB nebo semínkových knihoven.

Semenaření je už dnes rozšířené

Respondenti nejčastěji uvádějí, že si semena uchovávají pro vlastní potřebu a vyměňují je s ostatními. To potvrzuje silnou základnu aktivního semenaření na úrovni domácností a komunit. Strukturovanější péče o semena se objevuje také, ale méně často – patří sem dokumentace, produkce semen pro ostatní a vedení semínkových knihoven nebo CSB.

Zkušenost se semeny a semenařením

Zjištění naznačují, že by projekt neměl s publikem pracovat jako se začátečníky bez praktické zkušenosti. Užitečným rámcem je podpora přechodu od individuální či neformální praxe ke spolehlivější, dokumentované a kolektivní péči o semena.

Hlavní kapacitní mezera

Sebehodnocení znalostí ukazuje jasnou mezeru mezi technickou stránkou semenaření a dovednostmi, které jsou potřeba pro vybudování a udržení strukturovanější praxe a komunitních semenných bank. Nejnížší jistotu respondenti uvádějí ve financování a udržitelnosti, v zakládání a vedení CSB a ve spolupráci s výzkumnými či akademickými institucemi.

Oblast znalostí	1 (žádné)	2	3	4	5 (pokročilé)
Financování a udržitelnost CSB	66 %	10 %	12 %	4 %	9 %
Založení a vedení CSB	63 %	15 %	15 %	6 %	2 %
Spolupráce s výzkumnými či akademickými institucemi	59 %	14 %	10 %	8 %	9 %
Orientace v právním rámci sdílení semen	42 %	19 %	21 %	11 %	7 %
Správa semenného fondu (evidence, testování klíčivosti, značení)	33 %	23 %	29 %	9 %	6 %
Zapojení komunity a pořádání semínkových výměn	33 %	20 %	22 %	11 %	13 %
Techniky uchovávání semen (sušení, skladování, regenerace)	17 %	27 %	30 %	13 %	14 %

Naopak silnější znalosti respondenti uvádějí v technikách uchovávání semen a v zapojení komunity či pořádání semínkových výměn.

Česká republika i Lucembursko vykazují setrvale nízkou jistotu ve správě a udržitelnosti CSB. Skupina „ostatní země“ uvádí vyšší kompetence napříč většinou oblastí, což odpovídá jejímu profilu správců CSB.

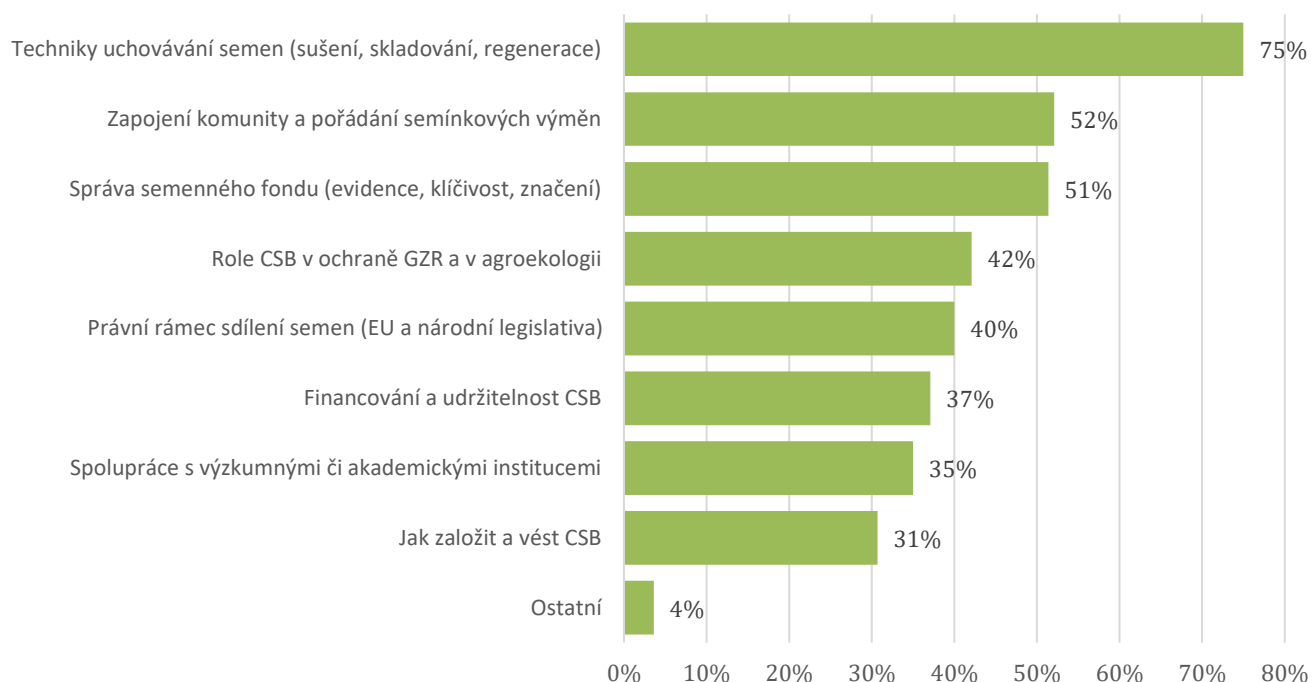
To hovoří pro nabídku rozvoje kapacit, která spojuje praktickou i pokročilejší péči o semena se standardy, dokumentací a podporou v oblasti řízení.

Co se lidé chtějí učit

Vzdělávací zájmy jsou silně prakticky zaměřené. Přestože respondenti uvádějí vyšší úroveň znalostí v samotném semenaření, nejžádanějším tématem jsou techniky uchovávání semen, následované zapojením komunity a pořádáním semínkových výměn a správou semenného fondu. Zároveň je patrný i zájem o roli CSB v ochraně genetických zdrojů rostlin a v agroekologii, o právní rámec, financování a udržitelnost i o spolupráci s výzkumem.

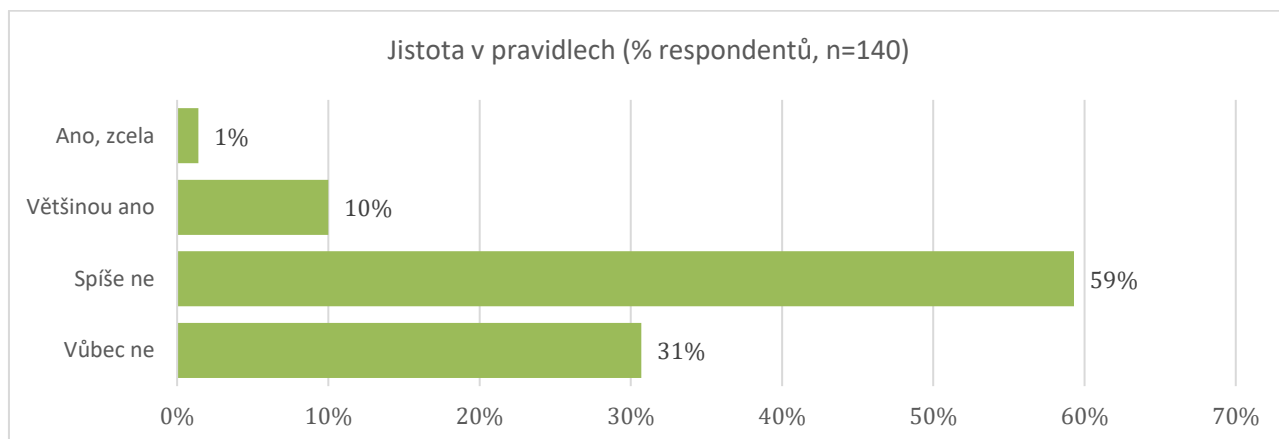
Za pozornost stojí, že jen 30,7 % respondentů volí jako téma „jak založit a vést CSB“, přestože jde o jednu z největších mezer v jejich sebehodnocení znalostí. To naznačuje, že potřeby v oblasti správy a udržitelnosti mohou být podceňované nebo vnímané jako relevantní jen pro lidi v koordinačních rolích.

Zájem o témata (% respondentů, n=140)

Zásadní překážka: pravidla pro sdílení semen

Jistota v orientaci v pravidlech a předpisech pro sdílení semen je napříč vzorkem velmi nízká. Většina respondentů uvádí, že si spíše nebo vůbec nejsou jistí. Jen malá menšina se cítí zcela nebo většinou jistě.

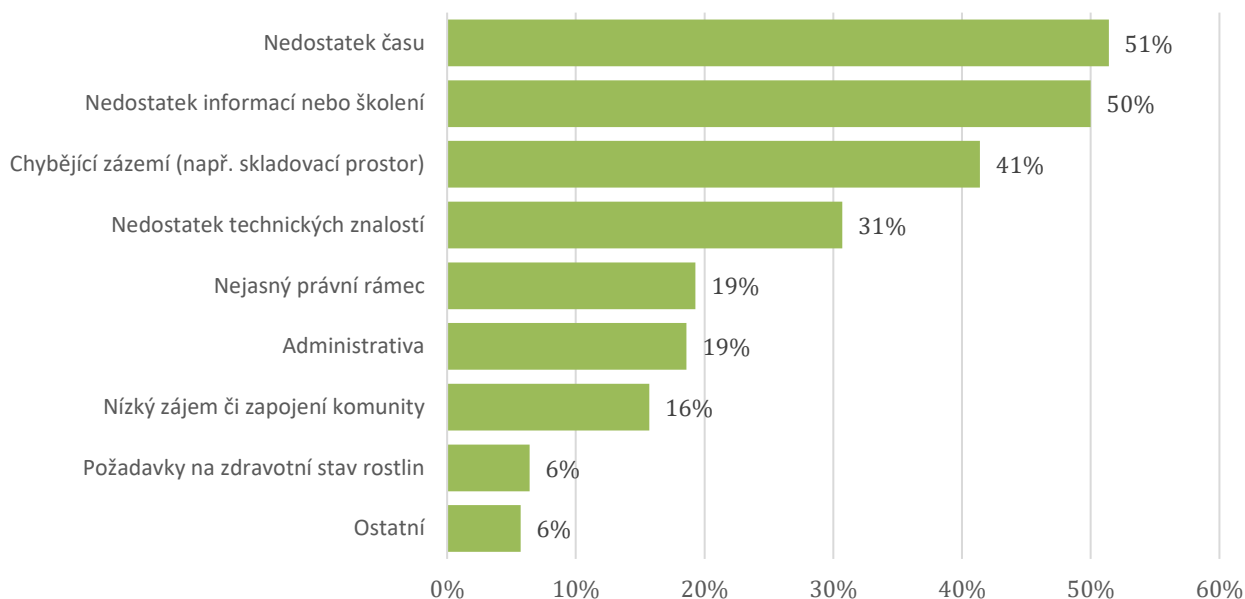
Otevřené odpovědi to potvrzují: mnoha lidem chybí jasno v rozdílu mezi výměnou a distribucí semen, v požadavcích na zdravotní stav semen a ve výkladu evropských pravidel v jednotlivých zemích. Česká republika i Lucembursko překračují 90 % nízké jistoty. Skupina „ostatní země“ zahrnuje více praktiků, kteří volí „většinou jistě“ (37,5 %), celková nejistota ale přetrvává.

S tím, jak se neformální semenaření postupně strukturuje, může se nejistota ohledně toho, co je v praxi povolené, stát bariérou zapojení, koordinace i zodpovědného šíření semen.

Co lidi brzdí

Hlavními bariérami většího zapojení jsou nedostatek času, nedostatek informací či školení a chybějící zázemí. Respondenti dále uvádějí technické znalosti, nejasný právní rámec, administrativu a zapojení komunity.

Bariéry zapojení (% respondentů, n=140)

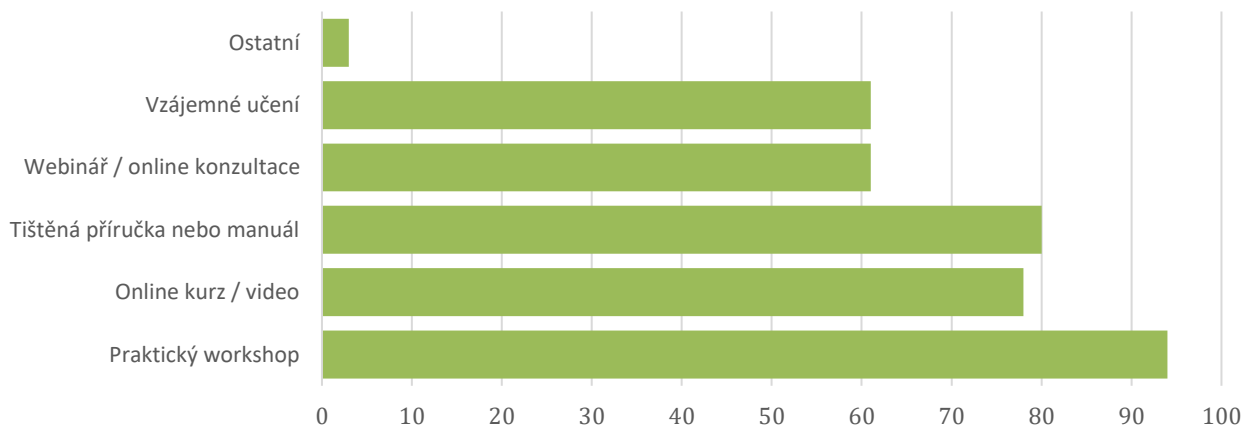

V České republice vede nedostatek informací nebo školení (55,3 %), zatímco v Lucembursku převažuje nedostatek technických znalostí (39,6 %). U „ostatních zemí“ se bariéry posouvají k podmínkám pro fungování: administrativní zátěž, požadavky na zdravotní stav rostlin a zapojení komunity.

Jak se chtějí učit

Preferované formáty podpory jsou rozložené mezi několik možností. Nejčastěji volenou formou jsou praktické workshopy, výraznou podporu ale mají i tištěné příručky, online kurzy či videa, webináře a vzájemné učení. Jediný formát by tedy odpovídal potřebám méně než kombinovaná nabídka.

Preferované formy vzdělávání

Celkově respondenti vyjadřují **silný zájem o další zapojení** do aktivit Seeds of Growth. Většina uvádí, že by **rozhodně** chtěla dostávat informace o školeních, exkurzích a širší síti (77,5 %), dalších 20,0 % volí „možná“. Jen velmi malá

menšina (2,5 %) o informace nestojí. Průzkum tedy oslovil publikum, které se nejen věnuje semenaření a souvisejícím činnostem, ale je zároveň otevřené průběžné komunikaci a dalším příležitostem v rámci iniciativy Seeds of Growth.

Co to znamená pro Seeds of Growth

Zjištění potvrzují plánovaný kombinovaný model projektu a pomáhají ujasnit, kde může každá jeho část přinést hodnotu. Projekt může reagovat jak na bezprostřední praktické zájmy, tak na hlubší mezery spojené se zakládáním CSB, kvalitou semen a orientací v legislativě.

1 Potvrdit kombinovaný model

Zjištění podporují kombinaci nahrávaných webinářů, strukturované knihovny zdrojů a výměny zkušeností při exkurzích. Nahrávané webináře reagují na dvě nejčastější bariéry – nedostatek času a chybějící školení – a zároveň odpovídají silnému zájmu o online formáty. Seed Knowledge Hub odpovídá na poptávku po znovu použitelných materiálech. Exkurze reagují na vysokou preferenci praktického učení, zejména v Lucembursku.

2 Strategicky využít evropskou účast

Respondenti z „ostatních zemí“ sice nejsou početní, zahrnují ale vysoký podíl správců CSB a producentů osiva a uvádějí vyšší kompetence v několika provozních a systémových oblastech. Kde to bude možné, může projekt zvýšit kvalitu vzdělávání tím, že jim vytvoří prostor pro krátké vstupy, případové příklady nebo reflexe z praxe během webinářů a výměn. Tím se posílí evropský rozměr sdílení znalostí, aniž by bylo nutné přidávat další vzdělávací linie.

3 Postavit CSB Labs na třech prioritních tématech

Průzkum potvrzuje relevanci tří plánovaných CSB Labs:

- Zakládání a vedení CSB: přímo míří na největší mezery v udržitelnosti a řízení a podporuje respondenty, kteří se chtějí zapojit, ale chybí jim vstupní bod nebo praktická znalost modelů CSB.
- Zdravotní stav a kvalita semen: staví na silné poptávce po uchovávání semen a správě semenného fondu a pomáhá účastníkům zpevnit dobrou praxi a zvýšit spolehlivost semen pro sdílení a komunitní využití.
- Semenná politika a právní rámec: reaguje na velmi nízkou jistotu v legislativě, s důrazem na srozumitelnost, praktické dopady a orientaci v pravidlech v reálných situacích, nikoli na odbornou právní expertizu.

4 Upřednostnit zapojení a oslovování, aby se zájem proměnil v účast

Vysoká latentní poptávka – zejména v České republice, kde se 38 respondentů chce zapojit, ale zatím není zapojených – ukazuje na potřebu jasného a dostupného oslovení a vstupních bodů. Komunikace by se měla soustředit na: jednoduché vysvětlení, co CSB jsou a jak fungují; jasné cesty, jak se zapojit do aktivit či komunit; pravidelnou navazující komunikaci (vzhledem k silnému zájmu být informován); a srozumitelné rozlišení mezi CSB, semínkovými knihovnami a výměnnými skupinami.

Co to znamená pro širší semenářskou komunitu

Zjištění jsou relevantní i mimo projekt Seeds of Growth. Ukazují širší cesty pro organizace, sítě a pedagogy, kteří v Evropě posilují péči o semena, komunitní semenné banky a komunitní semenářské iniciativy.

Stavět na existující praxi

Podporovat strukturované iniciativy

Mnoho aktérů už semena uchovává a vyměňuje. Podpora by měla zvyšovat spolehlivost, organizovanost a jistotu, ne předpokládat, že chybí povědomí.	Chybí cesty, které lidem pomohou posunout se od domácího semenaření a neformální výměny k udržitelným kolektivním iniciativám.
Spojit technickou a systémovou podporu	Kombinovat vzdělávací formáty
Praktická péče o semena je důležitá, širší podpora ale musí řešit i financování, správu, spolupráci a orientaci v legislativě.	Praktická školení, znovu použitelné zdroje, online materiály a vzájemné učení se doplňují a měly by být navrženy jako propojený vzdělávací ekosystém.

Pro širší organizace a sítě to znamená navrhovat podporu, která zohledňuje rozmanitost zapojených aktérů: neformální semenáře, pedagogy, komunitní zahradníky, semínkové knihovníky, správce CSB, zemědělce, výzkumníky i malé producenty osiva. Různí aktéři mohou potřebovat různé vstupní body, všem ale prospějí jasné cesty a příležitost učit se z praxe – směrem ke strukturovanějšímu, profesionálnějšímu a propojenějšímu semenaření.

Co bude dál

Zjištění této analýzy kapacitních mezer přímo ovlivní další fázi projektu Seeds of Growth. Tři CSB Labs postavené na tématech zakládání a vedení CSB, zdravotního stavu a kvality semen a semenné politiky proběhnou formou nahrávaných webinářů doplněných o praktické zdroje. Seed Knowledge Hub nabídne volně přístupnou knihovnu příruček, šablon a referenčních materiálů uspořádaných podle témat praxe, komunity a politiky. Výměnné návštěvy dají účastníkům možnost poznat fungující modely v různých kontextech přímo v terénu.

Partneři

- Semínkovna (Česká republika). Komunitní semenná banka a semenářská iniciativa z České republiky, která usiluje o uchovávání a sdílení lokálně adaptovaných odrůd.
- European Coordination Let's Liberate Diversity! (EC-LLD) (Belgie). Evropská síť sdružující organizace a sítě, které se věnují semenům a pěstované rozmanitosti.
- SEED (Lucembursko). Semenářská a agroekologická iniciativa z Lucemburska, která podporuje místní semenné sítě, komunitní výměny a praktickou péči o semena.